

Nařízení Brusel II bis Manželské věci

**Justičná akadémie SR
Pavla Belloňová
21.-22.10.2019**

1. Jurisdikce

Použitelné nástroje

- **Nařízení Brusel II bis**
 - Nahrazuje dvoustranné smlouvy mezi členskými státy - čl. 59/1 nařízení
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
 - Použijí se ve vztahu ke třetímu státu (čl. 351 SFEU)
- **ZMPS**

Nařízení Brusel II bis

	Časová působnost	Věcná působnost
Úmluva z r. 1998 Borras Report (Úřední věstník EU C 221 z 16.7.1998, s. 27)	Nevstoupila v platnost	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti, jsou-li spojena s řízením o rozvodu
Nařízení Brusel II (1347/2000)	<ul style="list-style-type: none"> • pro SR vstup v platnost 1.5.2004 • nahrazeno nařízením Brusel II bis 	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti, jsou-li spojena s řízením o rozvodu
Nařízení Brusel II bis (2201/2003)	Použitelné od 1.3.2005 (čl. 72, přechodná ustanovení čl. 64)	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti
Revidované nařízení Brusel II bis (2019/1111)	Použitelné od 1.8.2022 (přechodná ustanovení čl. 100)	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti

Působnost věcná

Vztahuje se na (čl. 1 odst. 1 a 2):

- rozvod
- rozluka
- prohlášení manželství za neplatné (včetně návrhu na prohlášení manželství za neplatné podaného po smrti jednoho z manželů, a to i třetí osobu - **C-294/15 Edyta Mikołajczyk**)
- deklaratorní rozsudek o určení, zda tu manželství je či není (?)

Nevztahuje se na (čl. 1 odst. 3):

- manželský majetkový režim
- vyživovací povinnost mezi manželi
- způsobilost uzavřít manželství
- platnost manželství

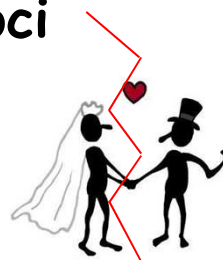
Pravidla pravomoci

- Systém pravidel pravomoci v přeshraničních případech
- Určuje pouze členský stát, jehož orgány jsou pravomocné k řízení
- Na určení místní příslušnosti se uplatní národní pravidla
- Kontrola pravomoci *ex officio* - čl. 17
- Nedostatek pravomoci → § 104/1 o.s.p.

Systém pravidel pravomoci

Věci manželské: čl. 3 - 7

- Povaha příslušnosti je:
 - vylučná a objektivní - nepřislusnost prohlásit bez návrhu, soud vychází z objektivních okolností, účast žalovaného nemá vliv (čl. 6, čl. 17)

Kritéria pro určení pravomoci

1. **Obvyklý pobyt** - čl. 3 odst. 1 písm. a)
 - autonomní výklad
 - faktický koncept
 - není definice v nařízení, musí být vykládán na základě všech konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě
 = místo, které vykazuje určitý stupeň integrace do sociálního a rodinného prostředí
2. **Státní příslušnost / domicil (v UK a IE)** - čl. 3 odst. 1 písm. b)
3. Jiná kritéria - čl. 4 (*protinávrh*), čl. 5 (*změna rozluky na rozvod*)

Obecná příslušnost - čl. 3

- není hierarchie ([Hadadi C-168/08](#)) - možný *forum shopping*

Čl. 3 a)	Čl. 3 b)
1. obvyklý pobyt manželů 2. poslední společný obvyklý pobyt, pokud zde ještě jeden z manželů bydlí 3. obvyklý pobyt žalovaného 4. je-li společný návrh, obvyklý pobyt alespoň jednoho z manželů 5. obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 1 rok bezprostředně před podáním návrhu 6. obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 6 měsíců bezprostředně před podáním návrhu a je st. příslušník daného ČS nebo tam má domicil (IE, UK)	7. jehož jsou st. příslušníky oba manželé / v němž mají oba manželé domicil (IE, UK) (<i>více st. příslušností → všechny ČS, Hadadi C-168/08</i>)

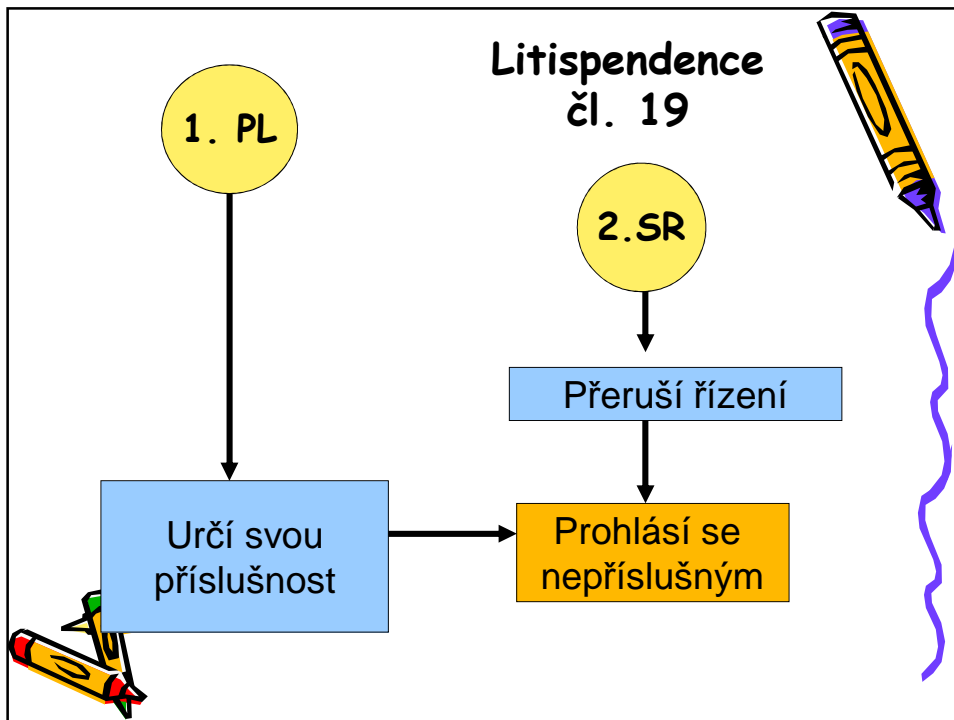
Zásada čl. 6

Manžel, který má obvyklý pobyt v členském státu nebo je st. občanem členského státu nebo v případě UK a IE má v těchto státech domicil, může být v jiném členském státě žalován pouze podle pravidel Bruselu II bis

Je-li žalován:			Jsou-li oba manželé:
Občan členského státu, jiného než UK a IE	Manžel s domicilem v UK nebo IE	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v členském státu	Občané nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státu
Použije se nařízení Brusel II bis			Nepoužije se Brusel II bis, ale lex fori (§ 38 slov. ZMPS)

Zbytková příslušnost - čl. 7

Je-li žalován:				Jsou-li oba manželé:
Občan členského státu, jiného než UK a IE	Manžel s domicilem v UK nebo IE	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v členském státu	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státě	Občané nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státu
- nařízení Brusel II bis - není-li soud žádného členského státu příslušný -> Lex fori			Lex fori pouze v případě, že není podle nařízení příslušný soud jiného členského státu (Lopez C-68/07)	Lex fori (§ 38 slov. ZMPS)

Litispence

➤ Autonomní výklad okamžiku zahájení řízení dle čl. 16 ([C-173/16](#)) a pojmu „určení příslušnosti“ v manželských věcech v čl. 19 odst. 1 a 3 - [C-489/14](#) („torpédové žaloby“)

The slide features a yellow crayon in the top right corner and three yellow crayons in the bottom left corner, with a wavy purple line extending from the top crayon.

2. Rozhodné právo

Rozhodné právo 1. rozvod

- ~~Nařízení Rady (ES) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III) - BE, BG, DE, ES, FR, IT, LV, LU, HU, MT, AT, PT, RO, SI; později též EE, EL, LT~~
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- ZMPS

Příklad 1

Slovenská st. občanka **Jana**, studentka Lékařské fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, odjela na závěrečný rok studia v Talinnu, kde se zamilovala do estonského občana **Magnuse**. Po uplynutí daného roku odjela ještě na 3 měsíce zpět do Bratislavy, dokončila státnice a vrátila se do Talinnu, kde si našla práci v místní nemocnici. Za 2 měsíce se Jana s Magnusem vzali a nastěhovali se do malého domku na předměstí, který patřil Magnusovi. Jana pravidelně každý měsíc jezdila navštěvovat rodinu a přátele na Slovensko. Po 1 roce ovšem Jana usoudila, že se jí vlastně v Estonsku nelíbí, má tam málo přátel, jazyk je obtížný, rodina daleko a navíc jí kamarádka řekla, že v bratislavské nemocnici zrovna nabírají na oddělení plastické chirurgie, které se Janě vždy líbilo, a tak navrhla Magnusovi, aby prodali dům a odjeli na Slovensko. Magnusovi se moc nechtělo, ale měl Janu rád, a tak se rozhodl, že to zkusí. Nechtěl ovšem prodat svůj dům, a protože jeho kamarád zrovna hledal bydlení, pronajal mu ho. Na Slovensku se ale Magnusovi nepodařilo najít práci a Jana trávila víc čas se svými kamarády než s Magnusem a ten se cítil osamělý a nešťastný, protože s Janinými kamarády si nerozuměl, a tak se rozhodl po 1 měsíci vrátit do Estonska. Jana zůstala na Slovensku.

Příklad 1

1) Kde má obvyklý pobyt Jana a kde Magnus?

Jana - Slovensko

Magnus - Estonsko

2) Pokud by se rozhodli podat společný návrh na rozvod, mohli by tak učinit v Estonsku? (např. že by se jim líbilo, že podle estonského práva existuje mj. jednoduchý rozvod manželství na matrice)

Ano - čl. 3 odst. 1 písm. a) 4. odrážka „v případě společného návrhu jsou k řízení příslušné soudy členského státu, na jehož území má obvyklý pobyt alespoň jednoho z manželů“.

3) Mohla by Jana podat návrh na rozvod na Slovensku?

Ano - ale až poté, co by zde bydlela min. 6 měsíců bezprostředně před podáním návrhu

Příklad 2

Slovenská st. občanka **Jana**, studentka Lékařské fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, před posledním ročníkem odjela na léto dělat delegátku jedné slovenské cestovní kanceláři do Hammamet v Tunisku. Během léta se zamilovala do tuniského občana Mohammeda, který ji natolik okouznil, že před návratem na Slovensko si ho vzala na pláži při romantickém západu slunce. Na Slovensko jel už Mohammed s ní. Po dvou měsících se však rozhodli, že pojedou žít do Paříže, kde měl Mohammed již nějaké přátele. Jana si tam našla práci v nemocnici, ovšem Mohammed nikoliv, rozhodl se totiž, že bude žít z dávek francouzského státu. Jana s ním vydržela ve Francii asi 2 roky, ale pak jí to přestalo bavit a vrátila se na Slovensko, kde se jí podařilo najít práci v jedné soukromé klinice. Mohammed zůstal ve Francii. Ihned po návratu se Jana rozhodla podat na Slovensku návrh na rozvod manželství.

Příklad 2

1) Jaký předpis se aplikuje?

Nařízení Brusel II bis

2) Jak slovenský soud naloží s návrhem Jany?

Slovenský soud bez návrhu prohlásí, že nemá pravomoc k řízení, protože žádné z kritérií čl. 3 - 5 nařízení Brusel II bis nedává pravomoc slovenským soudům, ale naopak pravomoc francouzských soudů je podle daných okolností případu založena.

3) Co kdyby Mohammed nezůstal ve Francii, ale vrátil se do Tuniska?

Pak by sice slovenské soudy neměly pravomoc podle kritérií čl. 3 - 5 nařízení Brusel II bis, ale stejně tak by nebyla dána ani pravomoc soudů jiného členského státu, a tak by se podle zbytkové pravomoci v čl. 7 nařízení mohla Jana dovolat ustanovení § 38 odst. 1 ZMPS, které stanoví, že pravomoc slovenských soudů je dána, pokud je alespoň jeden z manželů slovenský občan.

Příklad 3

Okolnosti případu stejné jako v případě 1, ale Jana nešla studovat do Estonska, ale do Srbska a zamilovala se do srbského státního občana.

1) Změnila by se situace?

ANO (v platnosti je dvoustranná mezinárodní smlouva o PP s býv. Jugoslávií)

3) A co kdyby se jednalo o Chorvatsko a Chorvata?

NE (Chorvatsko je od 1.7.2013 ČS EU)

3. Uznání a výkon rozhodnutí

Použitelné nástroje

- **Nařízení Brusel II bis**
 - Nahrazuje dvoustranné smlouvy mezi členskými státy + mezi členskými státy nahrazuje též Úmluvu o uznávání rozvodu a zrušení manželského soužití
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
 - Použijí se ve vztahu ke třetímu státu (čl. 351 SFEU)
- **Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (Haag, 1.6.1970)**
 - Nejsou jí dotčeny úmluvy uzavřené smluvními státy, které upravují stejnou materii (čl. 18 Úmluvy)
- **ZMPS**

Nařízení Brusel II bis Uznání a výkon rozhodnutí

- Uznávání bez zvláštního řízení, ale na návrh osoby mající právní zájem lze zvláštní řízení
- **Návrh na uznání rozhodnutí o rozvodu, rozluce nebo prohlášení manželství za neplatné se podává u Krajského soudu v Bratislavě (SK) / Nejvyššího soudu (ČR)**

Nařízení Brusel II bis Důvody neuznání – čl. 22

- Zjevný rozpor s veřejným pořádkem
- Pro případ rozhodnutí vydaného při neúčasti žalovaného - nebyl v dostatečném časovém předstihu vyrozuměn o zahájení řízení, leda rozhodnutí jednoznačně přijal
- Neslučitelnost rozhodnutí
 - S domácím rozhodnutím
 - S dřívějším rozhodnutím z jiného ČS či 3. státu splňující podmínky pro uznání

Příklad 4

Pan Hasan Vodička má slovenské i pákistánské občanství. Narodil se v Československu, pak odešel žít se svou matkou do Pákistánu, ale před 10 lety se vrátil do Bratislavy a přivedl si s sebou svou pákistánskou manželku Aischu. Před měsícem podal u Krajského soudu v Bratislavě žádost o uznání svého rozvodu manželství. K žádosti přiložil osvědčení o rozvodu vydané tzv. unijní radou v Novém Karáčí v Pákistánu. Rozvod byl ve skutečnosti výsledkem jednostranného prohlášení o zapuzení (talaq), které pan Hasan poslal podle pákistánského práva unijní radě v Novém Karáčí. Ta jej měla doručit paní Aische prostřednictvím jejího příbuzného, ale protože nevěděli, kde se paní Aischa nachází, tak jej oznámili v souladu s pákistánským právem pouze do místních novin. Po předepsané čekací době (90 dnů) pak příslušná unijní rada vydala osvědčení o rozvodu. Toto jednostranné rozvodové prohlášení může využít pouze muž, žena nikoliv.

Příklad 4

1) Jaký předpis se aplikuje?

ZMPS

2) Měl by slovenský soud pákistánské osvědčení uznat?

Podle § 63 slov. ZMPS platí, že „Rozhodnutia orgánov cudzieho štátu, nimi schválené dohody a zmiery vo veciach uvedených v § 1, ak o nich v Slovenskej republike rozhodujú súdy, rovnako ako cudzie notárske listiny v týchto veciach (ďalej len „cudzie rozhodnutia“) majú v Slovenskej republike účinnosť, ak boli uznané slovenskými orgánmi.“ Pákistánské osvědčení o rozvodu zřejmě nelze podřadit pod žádnou z těchto kategorií. Navíc Aischa, vůči které osvědčení směřuje, nebyla řádně obeznámena, že se s ní manžel jednostranně rozvedl. Ovšem i kdyby byla, neměla by stejně moc možností, co s tím udělat, leda by se ukázalo, že je těhotná nebo by s ní v čekací době měl Hasan sexuální styk, pak by se manželství automaticky obnovilo. Jinak je osvědčení pouze potvrzením jednostranného právního jednání manžela. Je pak otázkou, zda by se uznání takového dokumentu nepřičilo slovenskému veřejnému pořádku.

Děkuji za pozornost
pbellonova@msp.justice.cz

